

“Bir gün bu dünyadan getsəm də, nə qəm!”

Və ya şəhid Fuad Əsədovun döyüş yolu, yazdıqları və çəkdiqləri haqqında

Masamın üstündə bir kitab var. Üz qabığındakı çərçivədən hərbi geyimdə elə şəkil kimi bir oğlan baxır. Onun çatma qaşları, işıqlı gözləri, zil qara saçları var. Gəncliyin ən gözəl, qaynar illərini yaşadığı şübhəsizdi... Amma fonda payızın kövrək çağdır. Saralmış, torpağa vida nəğməsi oxuyan yarpaqlar xəzələ dönüb... Arxa səhifədə isə zəif şölə saçan şam və avtomat silahının şəkil verilib.

Kitabı vərəqləməsən də deyilənlərdən çıxan mənanı aydın başa düşmək olur. İlk səhifələrin birində qəhrəmanın əsgər geyimində ayaqüstü şəkil verilib. Şəkil baharda, ağacların çiçək yağışında çimdiyü günlərdə çəkilib.

Fotoşəkilin altında istiqlal şairimiz Xəlil Rza Ulutürkün bu misraları yazılıb:

*İtib-batmaq üçün yaranmamışam,
Dünənəm! Bu günəm! Gələcayəm mən!
Bir gün bu dünyadan getsəm də, nə qəm!
Dünyaya təzədən gələcayəm mən.*

Kitabı oxuduqca kövrəlirəm, gözlərim önünə əsərin qəhrəmanı, İnşaat Mühəndisləri İnstitutunun memarlıq fakültəsinin üçüncü kursunda təhsilini yarıncıq qoyub könüllü olaraq Qarabağ uğrunda gedən döyüşlərə qoşulmuş 19 yaşlı igidimiz, heç vaxt üzünü görmədiyim Fuad Qərib oğlu Əsədovun siması canlanır.

ÖMÜR YOLUNDAN SƏTİRLƏR

Fuad 1972-ci ildə Cəbrayılın Quycaq kəndində, Qərib həkimin ailəsində dünyaya gəlib. 1979-cu ildə ilk dəfə kənd məktəbində parta arxasında əyləşib. 7-ci sinfi bitirdikdən sonra rayon mərkəzindəki Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Cəmil Əhmədovun adını daşıyan orta məktəbdə təhsilini davam etdirib. Ailəsinin yaşayış yerini dəyişdirməsi ilə əlaqədar 9-cu sinifdən akademik Mehdi Mehdiyevə adına məktəbə gedib və orta təhsilini orada başa vurub. Fərəhlidir ki, məktəb illərində Fuad özünün çoxcəhətli istedadı malik olduğunu sübut edib. Belə ki, o, doqquzuncu sinifdə oxuyarkən Göyçay şəhərində keçirilən Gənc memarların Ümumrespublika Müsəbiqəsində diploma layiq görülməyi və dincəlmək üçün fəal və nümunəvi şagird kimi "Artek" pioner düşərgəsinə göndərilib.

1989-cu ildə Azərbaycan İnşaat Mühəndisləri İnstitutunun memarlıq fakültəsinə qəbul olunub...

FUADIN YAZDIQLARI VƏ RƏSMLƏRİ

Hansı yaşda olsan, harada yaşasan da ayaq açıb maya baqladığı el-oba sənə hər yerdən şirin gəlir. İllər ötdükcə sən o yeri qəlbində qiymətli bir sənəd kimi qoruyub saxlayır, əzizləyirsən. Bəzən yuxularında o yere qayıdır, uşaqlığını, o yerin dağıni, düzünü, bulağını, mehriban insanlarını görürsən. Fuadın tələbədə yazdığı gündəlikləri oxuduqca az öncə söylədiklərimizin şahidi olur. "Bu, mənim kəndimdir" başlıqlı yazıda qeyd edir ki, "bu kənd bütün varlığı ilə qəlbimə hopub. Bu kənd mənim doğma hissələrimin məkani, müəllimim, arxam, ümid yerim, şirin yuxularım, həyata baxışım. Bu kənd mənim iç dünyamdı. İlk məhəbbətim də burada dünyaya göz açıb, ilk qəzəbim, nifrətim, hiddətim də. Bu kəndi varlığım qədər sevirem... Bəlkə elə bu, adı Vətən sevgisidir?" O, yazılarında Quycaq kəndindəki məktəbi, "Quzey kəhrizi", "O tay bağ", "Miri evinin ocağı", "Sofular kəhrizi", qocaman Çinari, "Qarı bağ", "Sarı ya", "Narlı yoxu"u tez-tez xatırlayır, o yerlərlə bağlı xatirələrini söyləyir. Bu kəndin müxtəlif xasiyyətlə malik adamları - masabəyi Şikar müəllim, sü-rücü Mehdiyev, İsaq kişi, Əmirxan kişi və başaqları da onun uşaq dünyasının daimi qəhrəmanlarıdır. Şəmsə nənənin, Əsəd babanın nəvə arzuları yadda qalan ifadələrlə təsvir olunub.

Fuadın bədii yaradıcılığı zəngindir. Onun Cəbrayıl haqqında düşüncələri bir lirik şeirə bənzəyir. Bu yazıda sözlər elə "hörülüb" ki, sanki bir gül çələngidir. Bu, əlbəttə, gənc Fuadın doğma yurda dərin sevgisindən, söz sənətinə beləd olmasından xəbər verir: "Qaya kimi möhkəm, qartal kimi qürurlu, çinar kimi əzəmətli, kəhriz suyu kimi saf, şirin, ürək sərinləndən, savab iş görən Xüdəfərin körpüsü kimi həsrətiləri qovuşduran, "Dəyirman dərəsi" ki-

mi ruzulu, Ağatlı oğlan kimi fədakar, işə yara-yar, Hacı Qaraman, Qurban təkəsi kimi inam, yeridir buranın insanları. Azərbaycanın hər guşəsi gözəldir. Bu gözəlliklər içərisində Cəbrayılın öz yeri var. Cəbrayılı mən cüssəçə böyük olmayan, görkəmçə yığcam, zahirən gözəl, mənəviyyətə zəngin insanlara bənzədirəm. Mən Cəbrayılı sevirəm. Axı həm də o, mənim Vətənimdir". Bu, on yeddici, on səkkiz yaşlı bir gəncin fəhmi, yaşantılarıdır. Fuadın gündəliyi əsli Cəbrayılın tarixinin bir səhifəsi kimi də dəyərlidir. Belə ki, xalqımız milli-azadlıq hərəkatına başlayanda Cəbrayıl camaatının Araz boyunda toplanması, orada keçirilən mitinqlər, bu tədbirlərdə söz alan adamların cəsəretili çıxışları Fuadın gündəliyində öz əksini tapıb. Fuadın yurd sevgisi, torpağa bağlılıq duyğusu bir başqa olub. Onun şeirlərində də bu sevgi, istək ürək ovsunlayır:

*Sultan çinar, xan çinar,
Göylərə qalxan çinar.
Asimandan boylanıb
Dünyaya baxan çinar.*

*Ay çinar, uca çinar,
Əsrdən quca çinar.
Uzanıb budaqların
Boynunu quca çinar.*

Şerin son bəndi isə belədir:

*Düşməne siper çinar,
Pis gözə çəpər çinar.
Çətinliyə düşəndə
Qəlbimə təpər çinar.*

Fuadın "Səngər", "Dağdağan", "Şuşanın işığı", "Qatar", "Burda hər addımda mənim izim var" şeirləri də onun elə-obaya, doğma ocağa sevgisindən xəbər verir.

O, çətin bir sənətə - heykəltəraşlığa könül vermişdi. Bunun üçün həm də rəssam olmaq lazım gəlirdi. Buna görə də Fuad uşaqlıqdan Azərbaycanın memarlıq abidələrini, qalalarını diqqətlə öyrənməyə çalışır, gördüklərini kağıza köçürürdü. Memarlıq fakültəsində oxuduğu illərdə qrafik və sulu boya ilə çəkdiyi rəsmlər cizgilərin harmoniyasına və rəng həllinə görə uğurlu işlərdir.

XOCALI FƏCİƏSİ DÖNÜŞ NÖQTƏSİ OLDU

1992-ci ilin fevralında ermənilərin xalqımıza qarşı törətdiyi Xocalı faciəsi Fuadın taleyində dönüş nöqtəsi oldu. Onda Fuad üçüncü kursda oxuyurdu. O, bu qırğından sonra Milli Orduya yazılmaq üçün Bakı şəhərində hərbi komissarlığa müraciət edib. Hərbi komissarlıqdan rədd cavabı alsada, fikrindən dönməyib. Doğma Cəbrayıla gedib və orada yeni qurulmaqda olan Milli Ordunun yerli müdafiə batalyonunun rəhbərliyinə müraciət edib. Batalyon komandanlığı ilk mü-raciətə onun tələbə olduğunu nəzərə alıb təhsilinə davam etməsi üçün istəyini qəbul etməsə də, Fuad Bakıdan gələn televiziya əməkdaşlarının dəstəyini alaraq komandanlığa "yola getirə" bilib. 24 mart 1992-ci ildə ərəzi milli müdafiə taburunun hərbi komissarı N.Yusifova ünvanladığı ərizəsini Fuad bu sözlərlə bitirib: "Bu ərizəmlə Sizdən mənə ən qaynar nöqtələrə posta göndərmək üçün sə-rəncam vermənizi yazılı surətdə xahiş edirəm". Bu ərizədən sonra onu ən qaynar nöq-tələrdən olan Qışlaq kəndinə göndərblər...

HƏMİŞƏ ÖNDƏ GEDİRDİ

Fuadın döyüş yoldaşı, taqım komandiri Əli Çərkəzoğlu o günləri göz önünə gətirərkən Fuad haqqında belə dedi:

- Onun cəbhəyə, döyüş zonasına gət-məsinə ilk növbədə valideynləri, təhsil aldığı universitetin rəhbərliyi, daha sonra hərbi his-sə rəhbərliyi etiraz edirdi. Həm də qanuna görə, tələbə hərbi xidmətə çağırılmırdı. Amma qeyrətli oğullar bu imtiyazdan imtina edir, ancaq səngərdə öz vicdanlarını sakitləşdirə bilirdilər. Fuad belə qeyrətli oğul idi, həm də illərindən idi. Təsəvvür edin ki, batalyonun komandiri onu qayıdıb təhsilini davam etdirməyi məsləhət görəndə Fuad bu barədə "Komandirə məktub" adlı şeir yazmışdı və həmin şeiri də belə bir sualla tamamlayırdı: "Kişilik sözünü lüğətdən silək?" Yəni o şə-raitdə Fuad kimi oğul üçün kişilik də, ləyaqət də, sevgi də, şəxsiyyət də, yaxşı biliyimiz nə varsa hamısı səngərdə idi və o, səngər-dən kənarda rahat ola bilməzdi. Ona görə də inadıyla, qətiyyəti ilə maneələri aradan qal-dırdı və səngərdə yerini tutdu. İlk günlərdən cəsəretili döyüşçü olduğunu sübut etmişdi. 19 yaşı olsa da güclü, yetkin bir insan idi. Fuad həm də istedadlı idi - şeir yazırdı, gözəl rəsmlər çəkirdi, ədəbiyyatı, sənəti yaxşı bilirdi. Musiqi təhsili, gözəl duyumu vardı. Bəzən ə-t-rafında özündən on yaş böyüklərə də dəyərli məsləhətlər verirdi. Bundan əlavə, arabir ədəbi söhbətlər edir, döyüşçülərə Hüqonun "Səfillər"indən, L.Tolstoyun "Hərb və Sülh"ündən, M.Dostoyevskinin "Cinayət və cəza"sından, Balzakin, Şekspirin, Hötenin əsərlərindən danışırdı. Hamı ona maraqla qulaq asırdı. Bu, onun ziyalılığının, çox mü-talib etməsinin göstəricisi idi.

Çox fədakar idi, döyüşdə heç nədən çəkinmədən öndə gedirdi. Onun bu cəsəretili, fədakarlığı digər könüllülərə inam, mənəvi dəstək verirdi. Onu da deyim ki, belə əsgərlər hər hansı əməliyyatın uğurla başa çatmasında həlledici rol oynayırdı. Fuad belə oğul, belə igid idi. İgidliyindən əlavə o, tam, yetkin xarə-terə sahib idi, ədalətli idi, qarşısına çıxan haq-sızlıqla barışmazdı, sözünü üzə deyirdi və kimsədən də çəkinməzdi. Yaxşı xatırlayıram. Biz Şayaq əməliyyatına gedəndə üzümüzə yoxuşa, dağın zirvəsinə doğru qalxırdıq. Hər kəs ü-stündə olan yükdən əlavə, digər cəbhədəşi ilə ortağ döyüş sursatı daşıyırdı. Fuad da eləcə. Mənim yük ortağım çox siqaret çəkdiyi üçün üzüm yoxuşa zorla çıxırdı. Buna görə də çox vaxt yükü mən aparmalı olurdum. Sən demə, Fuad mənə göz qoyurmuş. Arada mənə yaxın-laşmış dedi ki, komandir, icazə verin o silahları da mən aparım, dönə-dönə xahiş etdi, amma

mən qiymədim. Çünki özü yükü çiyindən ye-nicə düşürmüşdü.

Fuad yaşasa, gözəl memar olacaqdı, rəssam olacaqdı, şair olacaqdı - bilmirəm. An-caq inanıram ki, o yaşasa, mükəmməl bir insan olacaqdı, Vətənə vicdanla xidmət edə-cəkdi, insanlara gərəklili ziyalı olacaqdı. Amma neyləyəsən...

Onu heç kim səngərə məcburi göndər-mişdi, amma cəsurluğu, bacarığı ilə qəhrəman əsgər adını qazanmışdı. Ona Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adının verilməsi üçün Nazirli-yə təqdimat göndərilmişdi. Fuad bu ada layiq idi. Amma o vaxt Müdafiə Nazirliyində də qar-rışılıq idi. Deyilənə görə, sənədləri haradaşa itirilmişdi. Amma belə oğullarımızın layiqincə mükafatlandırılması heç vaxt gec deyil. Belə igidlərimizin təbliği, məktəblərdə təbliğ edil-məsi çox gərəklidir.

SON DÖYÜŞ

İyun ayının 28-də Hadrut rayonunun Sur kəndi uğrunda şiddətli döyüş başlanmışdı. Bu döyüşə qədər Fuad üç gün postda olmuşdu və əslində istirahət etməli idi. Amma o, bu haq-qından da imtina elədi, çünki döyüş vardı və Fuad kimi bir oğul kənarda qala bilməzdi. Fuad bu döyüş zamanı 12 nəfər dostu ilə ön mövqeyə çıxmışdı. Düşmənlərin qarşısında təb gətirməyərək geri çəkilmirdi... Və hər şey bir anda oldu .

ƏSGƏR DOSTU SEVİNDİYİN XATİRƏLƏRİNDƏN

Mən onun cəsurluğuna, qorxmazlığına, döyüş zamanı göstərdiyi şücaətə heyran qal-dım. Fuad bu döyüşdə bir neçə əsgərimizin həyatını xilas elədi. Düşmənlərin onu iz-ləyirmiş. Sur kəndi ermənilərdən azad olunan ərəfədə düşmənlər snayperi Fuadın Vətən eşqi ilə çırpınan qəlbini nişan aldı. O, canından çox sevdirdi Vətəni yolunda şəhid oldu. Fuadın şə-hid olması xəbəri bütün əsgər və zabitləri sar-sıtdı. Düşmənlərə qarşı nifrətimiz birə min art-mışdı. Artıq heç nəyə baxmadan hücumla keç-dik və bir həmlədə Sur kəndini ermənilərdən azad etdik.

FUADI HƏÇ VAXT GÖRMƏSƏM DƏ...

Rejissor Rafiq Həşimov dövlət sifarişi ilə igid əsgər Fuad Qərib oğlu Əsədovun döyüş yolu haqqında "Yarımcıq gündəlik" adlı sənəd-li film çəkib. Təhsil aldığı Azərbaycan Memar-lıq və İnşaat Universitetində bələyefi, ilk oxu-duğu Quycaq kənd məktəbində isə büstü qo-yulub. Hazırda Quycaq kənd məktəbi onun adını daşıyır.

Nə vaxtdır ki, bir atanın azadlıq aşiqi olan qəhrəman oğlu haqqında yazdığı "Fuad dün-yası" kitabı stolumun üstündədir. Tez-tez Fuadın sanki hər zaman mənə göz qoyan vüqarlı baxışları ilə üz-üzə dayanıram. Onun işıqlı çöhrəsi çox doğma gəlir mənə.

Elə bilirəm ki, yaş fərqi olmayıb, biz eyni kənddə, eyni məhəllədə doğulmuş, boya-başa çatmışıq. Uşaqlığımız bir yerdə keçib. Məktəb yollarımız da bir olub.

İndi torpaqlarımızın xeyli hissəsi düşmənlər tapdığına olsa da, müstəqil Azərbaycan Respublikası böyüyür, inkişaf edir, böyük uğurlara imza atır, dünya birliyində layiqli yerini tutmağa çalışır. Bu inkişafda gənclərimizin fədakarlığı, elmin son nailiyyətlərinə əsaslan-nan yeni texnologiyalara yiyələnmələri böyük rol oynayır. Düşünürəm ki, Fuad Əsədov o gənclərlə çiyin-çiyindədir. Harada geniş inşaat işləri görülür, ən yaxşı memarlıq abidələri ucaldılır və həmin əsərlər Fuadın layihələridir. Bir sözlə, düşünürəm ki, müstəqil Azərbaycanımızın hər bir uğurunda onun layiqli payı var.

Biz müharibənin bir mərhələsində döyüşü uduzmuşuq, amma aminəm ki, sonda zəfər bi-zimdir, o Qarabağın hər qarşısında dalğalanan bayraq bizim bayraqımız olacaq. Milli Ordu-muz daim möhkəmlənir, öz döyüş hazırlığını gücləndirir ki, doğma yurd yerlərimizi düşmənlər tapdığından qurtarsın. Elə bilirəm ki, o qəhrə-man əsgərlərimizin sırasında cəsurlu Fuadımız da var. Çünki Vətənimizin bütövlüyü, torpaqla-rımızın şərəflə qorunması onun ən böyük arzu-su idi...

Fuad həm də onunla dəyərlidir ki, insanın qələbəyə inamını gücləndirir. İnanırsan ki, bu gün də aramızda Fuad kimi oğullar yetişir və böyük zəfər onların əllərində çiçəkləyəcək.

Mən Fuadı heç vaxt görməmişəm. Lakin elə bilirəm ki, hər zaman yanaşı addımlayırdı. Hər səhər evdən çıxıb işə tələsik...

Axi o, şəhiddir. Şəhidlər isə heç vaxt öl-mürlər! Onların ruhu həmişə bizimlə yanaşıdır-lar-bu torpağın bərəketi, bu yurdun ruhu, işığı kimi.